

ФИЛОЛОГИЯНИНГ
ДОЛЗАРЪ МАСАЛАЛАРИ

ХАЛҚАРО ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛАРИ

ACTUAL PROBLEMS OF PHILOLOGY

MATERIALS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЛОЛОГИИ

МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

60

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
ЎЗБЕК ТИЛИ, АДАБИЁТИ ВА ФОЛЬКЛОРИ ИНСТИТУТИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ҚЎҚОН ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

**ФИЛОЛОГИЯНИНГ
ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ**

ACTUAL PROBLEMS OF PHILOLOGY

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЛОЛОГИИ

*Филология фанлари доктори, профессор Шоира Нематовна
Ахмедова таваллудининг 60 йиллиги муносабати билан
ўтказилган халқаро илмий конференция материаллари*

*Materials of the International scientific conference Organized on
the occasion of the 60th anniversary of Doctor of Philology, Professor
Shoira Nematovna Ahmedova*

*Материалы Международная научная конференция
организована к 60-летию со дня рождения ученой, профессора
Бухарского государственного университета Ахмедовой Шоиры*

*2020 йил 24-26 декабрь. Ўзбекистон
December 24-26, 2020, Uzbekistan
24-26 декабрь, 2020 г. Узбекистан*

**«ТУРОН-ИҚБОЛ» НАШРИЁТИ
ТОШКЕНТ - 2021**

УЎК 821.512.133.3

ББК 84(075)

Ф 30

Филологиянинг долзарб масалалари [Матн] / Нашрга тайёрловчилар
М. Ҳақимов ва бошқ. – Тошкент: “Турон - iqbol”, нашриёти, 2020. – 464 бет.

*Тўпلامдан халқаро конференция материаллари ўрин олган. Мақолаларда
филологиянинг турли йўналишларига оид сўнги илмий кузатишлар
ёритилган бўлиб, соҳанинг барча мутахассисларига мўлжалланган.*

Тўплаб нашрга тайёрловчилар:

кич.и.х. М.Ҳақимов, таянч докторант Н.Қодирова

Таҳрир ҳайъати:

акад. Б.Назаров, ф.ф.д., проф. И.Ҳаққулов,
ф.ф.д., проф. Қ.Қаҳрамонов, ф.ф.д. С.Мелиев, ф.ф.д. С.Тўлаганова,
ф.ф.д. Д.Ражабов, ф.ф.д. Л.Шарипова, ф.ф.д. Ш.Давронова,
ф.ф.н. Э.Очилов, ф.ф.н. Г.Сатторова, ф.ф.н. З.Қобилова,
ф.ф.н. Ҳ. Сафарова, ф.ф.н. Қ.Тўхсанов

Тақризчилар:

Ф.ф.д. И.Ёқубов, ф.ф.д. Ш.Турдимов

*Илмий тўпلام ЎзР ФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори
институтини Илмий кенгаши қарори (2020 йил 15 декабрь, 7-сонли йиғилиш
баённомаси)га асосан нашрга тавсия этилган.*

ISBN: 978-9943-5122-5-2

© “TURON-IQBOL“ нашриёти, 2021

І БОБ
ЗИЁГА ИНТИЛГАН
УМР ИБРАТИ

**Давронова ШОҲСАНАМ,
Бухоро давлат университети
ўзбек адабиёти кафедраси доценти,
филология фанлари доктори
(Ўзбекистон)**

АДАБИЙ ТАНҚИД ЖАНРЛАРИ ТАДҚИҚОТЧИСИ

Ўзбек адабий танқидчилиги ўзининг узоқ йиллик тарихий тараққиёти давомида хилма-хил муаммолар доирасида ўрганилиб келинмоқда. Адабий танқидчиликнинг долзарб масалалари қаторида фаннинг назарий

асосларини белгилаш ва унинг амалий аҳамиятини кўрсатиб бериш ҳам муҳим аҳамият касб этади. Адабиётшунос олима Шоира Аҳмедованинг “Ўзбек адабий танқидчилиги жанрлари” китобини ушбу борада муҳим қадам бўлганлигини таъкидлаш мумкин.

Олима, чиндан ҳам, “...ўзбек адабий танқиди жанрларининг илк тадқиқотчиларидан, ўзбек адабиёти вакиллари ижодининг тарғиботчиларидан бири сифатида ўзбек танқидчилиги мактаби анъаналарини ҳар жиҳатдан бойитишга, ёшларнинг интеллектуал салоҳиятини юксалтиришга, мамлакатимизда ижтимоий фанлар ривожини таъминлашга катта ҳисса қўшиб келмоқда”¹.

“Ўзбек адабий танқидчилиги жанрлари” китобида олима ўзбек танқидчилиги жанрлари тарқиб ва генезиси, тезкорликка асосланган танқидчилик жанрлари ҳамда тарихий-биографик ёндашув характеридаги адабий танқид жанрларини белгилаб беришга ҳаракат қилган. Ўзбек адабий танқиди жанрлари табиатини илмий-назарий асослаш жараёнида олима мазкур жанрдаги асарларнинг ҳам бадиияти ва илмий аҳамиятини тадқиқ этади. “Адабий танқид ўзига хос ижод тури бўлиб, у ҳам фақат жанрларда ўзини намоён этади. Танқид деган тушунча тақриз, мақола, адабий портрет каби аниқ жанрларда ўз амалий ифодасини топади. Демак, адабиётда ҳар бир адабий тур аниқ жанрда намоён бўлгани сингари, ижод тури ҳисобланган адабий танқид ҳам ўзига хос жанрларда намоён бўлади”², – деб ёзади олима.

Айни пайтда, китобда танқидчилар фаолиятига ҳам ҳолис баҳо берилиб, уларнинг асарлари жанрий хусусиятлари ва илмий аҳамияти юзасидан атрофлича таҳлил қилинади. Жумладан, Иззат Султон, М.Қўшжонов, О.Шарафиддинов, С.Мамажонов, Н.Каримов, У.Норматов, И.Ғафуров каби мунаққидларни адабий портрет устаси сифатида таъриф этса, А.Қаюмов, Н.Каримов, Л.Қаюмов, Ҳ.Каримов, Ш.Холмирзаев кабиларнинг моҳир эссе-навис эканлигини таъкидлаб ўтади.

Шунингдек, олиманинг ўзбек адабиётшунослиги ривожига қўшган ҳиссаси ўзбек танқидчилигининг жанрий таркибини изчиллик билан тасниф этиб, таърифлаганлиги билан ҳам белгиланади. Масалан, асарда биргина тақриз жанри ҳақида сўз борар экан, “Янги бадиий асарга ёзилган ҳозиржавоб тақриزلар” ҳамда “Бадиий асарни эстетик баҳоловчи монографик тақриزلар” ажратилади. Шунингдек, шарҳ тақриزلар, мактуб тақриزلар, хабар тақриزلар, оғзаки тақриزلар тавсифланади. Таъкидлаш мумкинки, асарда санаб кўрсатилган барча жанрларга нисбатан ана шундай тизимли ёндашув яққол сезилиб туради. Натижада адабий жанрлар сингари танқидчилик жанрларининг ҳам тўлақонли назарий асослари, таърифи, таснифи ва тараққиёт йўли белгиланиши учун йўл очилди.

Китобда қайси бир жанр тўғрисида сўз бормасин, унинг илмий-назарий жиҳатлари билан бир қаторда мазкур жанрда яратилган асарларнинг

¹ Қодирова Н. Илмда ҳам, ҳаётда ҳам барчага ибрат устоз йўли // Бухоро давлат университети илмий ахбороти, 2018. – № 4. – Б. 258.

² Ахмедова Ш. Ўзбек адабий танқидчилиги жанрлари. – Тошкент: Фан, 2008. – Б.9.

тадқиқи ва олиманинг уларга нисбатан муносабати, қарашлари баён этиб борилади. Қолаверса, ўзбек ва жаҳон адабиётида бу борада эришилган ютуқларга назар ташланади. Натижада ўзбек адабиётшунослиги қаторида жаҳон халқлари танқидчилиги эришган ютуқларга ҳам ўз ўрнида назар ташлаб ўтилади. Асарда, айниқса, Андре Моруа, Сент-Бьёв, В.Закруткин каби бир қанча олимларнинг танқидчилик ривожига қўшган ҳиссаси ажратиб кўрсатилган.

Ушбу китобда ўз тадқиқини топган масалалар ўзбек адабий танқидчилиги жанрларининг ҳар бирини атрофлича ўрганиш заруратини белгилаб берди ва кенг кўламли тадқиқотлар учун йўл очди. Бугунги кунга келиб, адабий танқидчиликнинг адабий-танқидий мақола, тақриз, эссе, адабий портрет, адабий-танқидий очерк каби жанрларининг ҳар бири кенг доирадаги тадқиқотларни кутмоқда.

III БОБ
XX-XXI АСР ЎЗБЕК
АДАБИЁТИ ТАДҚИҚИ
ВА ТАЛҚИНИ

Давронова ШОҲСАНАМ,
Бухоро давлат университети
ўзбек адабиёти кафедраси доценти,
филология фанлари доктори
(Ўзбекистон)

НАЗАР ЭШОНҚУЛ “ШАМОЛНИ ТУТИБ БЎЛМАЙДИ” ҲИКОЯСИНИНГ ПОЭТИК ТИЛ ХУСУСИЯТЛАРИ

Аннотация: Мақолада ёзувчи Назар Эшонқул “Шамолни тутиб бўлмайди” ҳикоясининг поэтик тили масаласи ўрганилган.

Annotation: The article examines the poetic language of the story of “Shamolni tutib bulmaydi” by Nazar Eshankul.

Аннотация: В статье рассматриваются поэтический язык рассказа писателя Назара Эшанкула “Шамолни тутиб бўлмайди”.

Калит сўз: ҳикоя, поэтик тил, бадий матн, Назар Эшонқул ижоди, “Шамолни тутиб бўлмайди” ҳикояси.

Key words: story, poetic language, literary text, the work of Nazar Eshankul, the story of «Shamolni tutib bulmaydi».

Ключевые слова: рассказ, поэтический язык, художественный текст, произведение Назара Эшанкула, рассказ “Шамолни тутиб булмайди”.

Бадий ниятни юзага чиқаришда ҳар қандай ижодкор ўзига хос ифода йўсинини ишга солади. Бошқача айтганда, муаллиф қарашларининг китобхонга нечоғли теран, тушунарли ва таъсирчан тарзда етиб бориши унинг бадий тил унсурларидан қай даражада самарали ва ўз ўрнида фой-

даланишига боғлиқ. Қолаверса, сўз кўллаш, жумла тузиш ҳамда поэтик тил воситаларидан фойдаланишда намоён бўлган ўзига хослиги ижодкорнинг индивидуал услубга эгаллигини кўрсатувчи асослардан биридир. Чунончи, услуб ҳар қандай ижодкорнинг ўзига хос ифода йўсини, поэтик тил имкониятлари ва бадиий тасвир воситаларидан фойдаланиши асосида юзага чиқадиган маҳорат қирраларида акс этади. “Зотан ҳар бир ёзувчи ўз ғоя ва образларини равшан, ҳам таъсирчан гавдалантиришнинг оригинал йўллари, воситаларини излайди. Шу йўсинда унинг ўз услуби яратилади, асарлари оша услуби мукаммалаша боради”¹.

Ёзувчи Назар Эшонкул асарлари тил хусусиятлари билан ўқувчининг диққатини тортади. Адиб асарларида поэтик тил унсурлари хилма-хил ва бетақрор жозибаси билан намоён бўлиб, китобхонга эстетик таъсир кўрсатиши қаторида, унинг бадиий дидини ўстиришга ҳам хизмат қилади. Айни пайтда, ижодкор тасвир этаётган манзаранинг ёрқин тасвири юзага келади, шунингдек, муаллиф ифодаламоқчи бўлган ғоявий мақсаднинг ўқувчи қалбига аниқ етиб бориши, исталган даражада ўрнашиши, таъсир қилишига ёрдам беради.

Ижодкор асарлари тилига хос характерли бўлган хусусиятлар тўғрисида “Шамолни тутиб бўлмайди” ҳикояси мисолида фикр юритишга ҳаракат қиламиз. Сабаби ушбу асар ёзувчининг ифода услубига хос ажралиб турадиган жиҳатлар янада яққолроқ намоён бўлган ва индивидуал маҳорати юксак даражада юзага чиққан намуналардандир.

Асарнинг етакчи қаҳрамони Байна момо – даврнинг оғир юкини елкасига олишга маҳкум бўлган, кўнгли тўла ўкинч ва армон билан яшаб ўтган бир жабрдийда. Турмуш ўртоғи ва ўғлининг фожией тарзда ўлдирилиши унинг қалбига бир умрлик, ўчмас ғазаб, нафрат, алам, исён каби хилма-хил ҳисларни пайдо қилган. Ёзувчи унинг ана шундай оғир кечган тақдири тўғрисида ҳикоя қилар экан, поэтик тилнинг энг нозик қатламларидан фойдаланади.

Байна момо тасвири учун ишлатилган ифодалар орқали қаҳрамоннинг ёрқин қиёфаси ва ҳолати кўз олдимизда бутун мураккаблиги ва фожиаси билан намоён бўлади. Шунини ҳам таъкидлаш мумкинки, асарнинг деярли бирор бир ўрнида Байна момонинг психологик ҳолати ифодаси учун таърифлар ишлатилганига гувоҳ бўлмаймиз. Балки унинг қиёфаси тасвири орқали китобхон қаҳрамон қалбидаги кучли нафрат ҳиссини тасаввур қила олади. Байна момо ва унинг атрофидаги нарса-ҳодисалар ҳақидаги тавсифларнинг айримларига тўхталиб ўтамиз.

Масалан, Байна момонинг уйи “замонавий қилиб қурилган равоқли уйлар қаршисида юздаги чипқондек қишлоққа кўримсизлик ва кексалик бағишлаб турган”², – дея тасвирланади.

Момо яшайдиган қишлоқни “энди минораси қулаган шаҳардек ғариб ва нотаовон кўринарди” (2,253), – деб ёзади ёзувчи.

¹ Носиров У. Ижодкор шахс, бадиий услуб, автор образи. – Т.: Фан, 1981. – Б. 101.

² Эшонкул Н. Шамолни тутиб бўлмайди. / Эшонкул Н. Ялпиз ҳиди. – Т.: Шарқ, 2008. – Б. 251. Кейинги мисоллар ҳам шу нашрдан олинди, саҳифаси кавс ичида кўрсатилади. – Ш.Д.

Қахрамоннинг ҳаёти “гўё ҳаёти ҳеч қиё боқа олмайдиган дахлсиз салтанатдек у ёққа бирон кишини, ҳатто сўзи билан ҳам киришга йўл қўймасди” (2,254) ёки “Ниҳоят бу кампирнинг ҳам ситамгар китоби ўқиб бўлинди” (2,260) тарзида таъриф этилади.

Байна момонинг келинлик тўшаги тасвирини кузатайлик: “ёғоч ва қўп йиллик андуҳлар ҳиди ўтириб қолган, содиқ қўшиндай эллик йилнинг бирон куни ҳам тарк этилмаган ғамнок ва аламли салтанати – келинлик тўшагида жимгина жони узилди” (2,260).

Диққатни тортадиган яна бир энг муҳим тасвир – бу Байна момонинг портрети тасвиридир: “Бироқ улоқлар ичида улоқдан ҳам кичик жуссали, юзига йилларнинг бешафқат муҳри босилган ҳамда ёлғизликка маҳкум этилган, ҳар бир сониянинг мусибату андуҳи асорати порлаб турган кампирни кўришгач, негадир ботинишолмади” (2,259). Кўриниб турибдики, ўхшатиш, сифатлаш, зидлаш, муболаға каби воситалар билан зийнатланган ушбу тасвирлар салбий ҳолат ва тушкунлик руҳининг теран тарзда ёритилишига ёрдам берган.

Ёки Байна момо портрети акс эттирилган яна бир парчага диққат қилайлик: “Шундай дея Байна момо мусибат ва ғам адо қилган бу аёлнинг йилдан-йилга кичрайиб, қариб бораётганидан ва юзларини тилим қилиб ташлаган ажинларидан уялгандай фаслма-фасл ранги ўзгариб, худди бекаси каби туссиз, рангсиз кўринишга келиб қолган ва ҳеч қачон елкасидан тушмаган желаги билан юзини аёллардан тўсиб олди, шу билан у терсоталиклар ва одамлар билан ўрнатилажак барча мулоқотлар эшигини тақа-тақ ёпди ва фақат ўзигагина маълум, бошқа ҳеч ким англай олмайдиган, бошқа ҳеч ким англашга қодир бўлмаган ўз дунёсига кириб кетди” (2,257). Ушбу биргина парчанинг ўзида хусни таълил (“юзларини тилим қилиб ташлаган ажинларидан уялгандай фаслма-фасл ранги ўзгариб, худди бекаси каби туссиз, рангсиз кўринишга келиб қолган ва ҳеч қачон елкасидан тушмаган желаги”), ўхшатиш (худди бекаси каби тузсиз, рангсиз кўриниш), муболаға (“бошқа ҳеч ким англай олмайдиган, бошқа ҳеч ким англашга қодир бўлмаган ўз дунёси”), жонлантириш (юзларини тилим-тилим илиб ташлаган ажинларидан уялган желаг, мулоқотлар эшиги) каби бир қанча поэтик воситалардан моҳирлик билан фойдаланилганига гувоҳ бўламиз. Тўғри, бадиий тасвир воситалари адабиётда аксарият ҳолларда ёрқин ва гўзал ҳолатлар тасвири учун хизмат қилиб келган. Бироқ ушбу асарда улар ижодкорнинг индивидуал маҳорати ўлароқ, қайғули манзара ифодаси учун қўлланилади. Ушбу воситалар образлилиги, бўёқдорлиги ва эмонционал таъсир кучига эгалиги билан бадиий насрда поэтик манзаранинг теранлиги учун хизмат қилган.

Асарда диққатни тортадиган яна бир усул параллел ва контраст асосида тасвирлашдир. Ижодкор шахс, нарса ва воқеа-ҳодисаларнинг ёрқин тасвирини яратиш учун шундай ифода тарзидан нуумли фойдаланига ҳаракат қилади. Масалан: “Қишлоқдошлари баҳор келиши билан эски яйловларга кўчиб чиқишар ва ер шудгорлар, ҳар ким ўз ташвишига берилиб кетарди. Қишлоқда қолган Байна момо эса бу пайтда ёлғизлик даштини шудгорлар, у ерга ҳар йили Замон отбоқар ҳукумат одамлари билан келиб, эри ва ўғ-

лини отиб ташлаган оқшомни экар ва сўнг ёлғиз ўзи ҳосилини ҳам йиғиб оларди” (2,255). Қишлоқда ўз мусибати билан ёлғиз қолиб кетган Байна момо серташвиш қишлоқдошлари билан қиёсланар экан, ушбу тасвирлар замирида ёзувчининг аёл матонати, мустаҳкам иродаси ва бардошлилигини таъкидлаш мақсади ётади. Ёки бошқа бир тасвирни диққат қаратайлик: “Улар навқирон ва гўзал эдилар, уйдан ва Байна момодан чиркинлик ва мусибат ҳиди келар, навқиронлик олдида бирдан уй ҳам, Байна момо ҳам кексайиб қолгандай эди” (2,258). Бунда талаба қизларга хос шўх-шаддошлик Байна момо ҳаётидаги сукунатга зид қўйилади ва унинг орқали қаҳрамон фожиасини янада кучайтириб ифодалашга эришилади. Яна бир мисол: “Улар бу уйга ўрнашиб қолган ёлғизлик ва мусибатни чўчитиб, сўнг қувиб юбормоқчидай тинмай хохолашардилар” (2,258). Бунда ёлғизлик ва мусибатнинг маҳобатини кулгининг юқори даражаси, яъни “хохолаш” тасвири орқали кучайтирилади. Бошқа бир парчани кузатайлик: “Унинг қаҳр тўла товуши кўпдан буён одам қадами етмаган ҳужралар ичига сингиб кетди: у ердан йигирма уч йиллик чангу ғубор гўё зардали овоздан қалтираб кетгандек жойларидан бир қимиллаб қўйди, сўнг яна ҳужраларга бу хонадон бошига тушган ғам-андухдай абадий чўкди” (2,256). Бундаги қаҳр тўла товуш ва йигирма уч йиллик чангу ғуборнинг параллел тасвири хонадон бошига тушган ғам-андухнинг нақадар кучлилигини англатишга ёрдам беради.

Шунингдек, ҳикояда қўлланилган метафорик ифодалар ҳам асар тилининг бадиий жозибасини таъминлашга хизмат қилиши қаторида асарда акс этган поэтик манзаранинг қуюқлашган тасвирини юзага келтиради: “фақат деразаларга тортилган қора пардалар бу мудҳиш жиноятга лоқайд ва бефарқ боқиб турарди” (2,253), “зулматга чўккан туйнуқлар бу мисли кўрилмаган қотилликни жимгина томоша қилиб турарди” (2,253) ва ҳоказо. Бунда Байна момо фожиасининг лоқайд ва бефарқ кузатувчилари “деразаларга тортилган қора пардалар”, “зулматга чўккан туйнуқлар” тимсолида мужассамланади.

Асар матнидан “хотирасининг синиқ парчаларига тикилиб...” (2,252), “ёлғизликнинг кўр мусибати” (2,255), “Байна момо ўз ёлғизлиги ва мусибатини ҳаётнинг бадбўй, забун, хор этилган ҳидлари анқиб ётган йиллар даҳлизидан етаклаб ўтди” (2,255), “унинг шу туриши азоб-уқубатнинг бир тўплам уюмига ўхшарди” (2,256), “жасаднинг шу туриши аввал ўзи, кейин тепаси қулаб тушган улкан минорни эслатарди...” (2,259), “йиллар ғижимлаб ташланган юзида бир жунунваш ифода қотиб қолган ҳолда терсоталиклар ҳаётига йигирма уч йил соя солган тош ҳайкал каби қилт этмасдан ўтирарди” (2,260) каби ёзувчининг ўзига хос тасвирлаш маҳоратини яққол намоён этиб турадиган поэтик ифодалар жуда кўплаб топилади ва улар китобхонга бадиий тилнинг рангин жозибасини хилма-хил товланишларда намоён этиб туради.

Асарнинг бетакрор тили ёзувчининг ўтмиш давр фожиалари, жамият ва шахс муносабатларига оид бўлган ғоявий қарашларини теран, таъсирчан гавдалантиришда муҳим воситалардан бирига айланган.

Умуман олганда, Назар Эшонқулнинг “Шамолни тутиб бўлмайти” ҳикояси тили ўзига хослиги билан диққатни тартади.

МУНДАРИЖА

І БОБ
ЗИЁГА ИНТИЛГАН УМР ИБРАТИ...

Бахтиёр Назаров, Қурдош Қахрамонов. Юксалиш	4
Обиджон Ҳамидов. Ибратли фаолият соҳибаси.....	6
Мамиржон Атаджанов, Зебо Қобилова. Олиманинг серқирра фаолияти	8
Алмаз Улвий Биннатова. Олималик саодати	9
Салимаҳон Мирзаева, Зилола Раҳмонова. Олиманинг нурли йўли	11
А. Сабирдинов, Г. Орипова. Илм билан безанган умр	13
Давронова Шоҳсанам. Адабий танқид жанрлари тадқиқотчиси.....	14
Зулайҳо Раҳмонова. Кўнгили тарихидаги устозлар	16
Нусратова Ҳамида. Устоз – юксак маънавият тимсоли	18
Қодирова Насима. Устоз йўли – ибрат мактаби	20
Go'zal Zoyigova. Ustoz oldida mudom ta'zimdamiz.....	22
Лайло Шарипова. Устоз ибрати.....	24

II

БОБ
МУМТОЗ АДАБИЁТГА ОИД ТАДҚИҚОТЛАР

Эргаш Очилов. Огаҳийнинг Навоий ғазалларига муҳаммаслари.....	27
Абдуллаева Марғуба. Ҳикоят жанрининг адабий хусусиятлари	31
Амонова Зилола. Мукаррар санъати жозибаси	36
Axgova Zufnunabegim. Sharq tasavvuf adabiyotida pir-muridlik munosabati	42
Ələkbərova Lalə Zakir qizi. Əlieir Nəvainin XX əsr Azərbaycan əairlərinə təsiri	46
Музаффар Маматкулов. Бадий тасвир воситаси имкониятлари ва Нишотий маҳорати... 52	52
Askarova Maftuna. O'zbek mumtoz adabiyoti timsollar tasnifi.....	56
Бозорова Л. Ш. Замонавий шеърятда ҳадисларнинг бадий талқинлари	60
Baxshilloeva Nilufar. "Nazmul-javohir" ruboiylarida islom farzlari talqini	64
Ibotova Madina Otabek qizi. O'zbek mumtoz adabiyotida me'roj tasviri	67
Murodova Gulchehra. "Hayrat ul abror" dagi XIII bobning nashriy tafovutlari.....	70
Пирназарова Манзура. Лирик қаҳрамон руҳияти тасвирида шоир маҳорати	74
Rajabov Dilshod, Samiyeva Mahliyo. Adib Ahmad Yugnakiyning tazoddan foydalanish mahorati	78
Ражабова Маърифат. Навоий муаммолари бадий тақомилида фольклорнинг таъсири .. 82	82
Раҳмонова Зулайҳо. Ирфоний адабиётда "Улмасдан бурун ўлинг" ҳадиси талқини	87
Temirova Mohichehra. Alisher Navoiyning "Layli va Majnun" dostoni na't bobi nashrlarining qiyosiy tahlili.....	92
Ғайипов Дилшод. Шеърый санъатлар шоир бадий маҳоратининг ифодачиси сифатида .. 95	95
Ҳайитов Шавкат, Ахмадова Маҳбуба. Илм ҳақиқати	106
Қобилова З. Тешабоева З. Амирий шеърятининг бадий-эстетик таъсир кўлами	109
Қуролова Инобат. Мумтоз матн ва луғатлар билан ишлаш	115
Gulhayo Amrulloeva. «O'qish» kitoblarida buyuk mutafakkirlar haqidagi rivoyatlar hamda ular aforizmlarining yoritilishi	117

III

БОБ
XX-XXI АСР ЎЗБЕК АДАБИЁТИ ТАДҚИҚИ ВА ТАЛҚИНИ

Бахтиёр Назаров. Замон ва Абдулла Орипов шеърятини	125
Иброҳим Ҳаққул. Бедор юрак иқболи бедор бўл, бедор бўл, бедорларга ёр бўл	135
Баҳодир Қарим. Вадуд Маҳмуд ва Фитрат	142
Муродов Ғайрат. Болалар шоири	147
Раҳматулла Баракаев. Турсунбой Адашбоев ижодида бадий санъатларни қўллаш маҳорати	151

Абдуллоев Олимжон. Шоира Мунаввара Ойматованинг бадий маҳорати	157
Улуғов Абдулла. Ҳаётга мафтун адиб	164
Файзуллоев Бахтиёр. Туркигўй шоирлар устоз Айний нигоҳида	170
Давронова Шоҳсанам. Назар Эшонкул “Шамолни тутиб бўлмади” ҳикоясининг поэтик тил хусусиятлари	173
Adizova Nilufar. Erkin Vohidov ijodida milliy – o‘zlik ruhining aks etishi	177
Ф.Каримова. Зиёвиддин Мансур шеърятининг бадий хусусиятларига доир	183
Жамилова Башорат Сатторовна. Автобиографик кассаларда нарратология – баёнчилик услубининг ўзига хос кўринишлари	186
Мунисжон ҲАКИМОВ. Жамол Камол шеърятида кўнгил тимсоли	190
Жовлиев ЖАВЛОНБЕК. Чўлпон ва Шайхзода	195
Zoyirova G O'zal. Samandar Vohidov she'riyatida shakl va mazmun uyg'unligi	200
Khudoyberdiyev Jasur. The scholarship of international literary critics about Uzbek jadid writers	207
Mirsharipova Shahzoda. Tarixning takrorlanishi	210
Mo'minova S. Ruhiy olam inkishofi	213
Нусратова Ҳамида. Маърифатпарвар адиб Абдулла Авлоний дарсликлари мундарижаси	215
Normurodova Nigora. Sadriddin Ayniyning “Esdaliklar”ida real hayot tasviri	220
Норова Насиба. Усмон Кўчқор ғазалларида анъана ва новаторлик	222
Райхонава Мухайё. Абдулла Орипов шеърятининг поэтикаси	225
Рахматова Нигора. Эркин Воҳидовнинг адабиётшунослик фаолиятига бир назар	229
Salimova Salimaxon. “Tazarru bog'lari” she'riy turkumida tabiat tasviri va lirik qahramon ruhiyati ifodasi	233
Сафарова Ҳилола. Самандар Воҳидов шеърятининг ватан мадҳи	235
To'rayeva Mohinur. Shoyim Bo'tayevning “Shamol o'yini” qissasida xalq milliy ruhiyati	240
Azimova Muhabbat, Habibova Maftuna. Buxoroning she'riy xaritasi	243
Ширинова Азиза. Шавкат Раҳмон шеърятининг образлар олами	247
Salohiddinova Lobar. O'zbek bolalar she'riyatida analitik folklorizm	250
Шодиева НИГИНА. Ҳозирги ўзбек насрида шамол образи	253
Go'zal Salohiddinova. “Iztirob”ni o'qib	257
M.Q.Salohiddinova. Bolalarbop tajnisli ikkiliklar	260
Шарипова Лайло. Маҳоратли шоир	264

IV

БОБ

АДАБИЁТ НАЗАРИЯСИ ВА АДАБИЙ ТАНҚИД МУАММОЛАРИ

Ахмедова Шоира. Бухоро адабий муҳити олим талқинида	270
Махмудова Наргиза. Чарльз Диккенс ижодида тарбия романи жанрининг хусусиятлари	280
Narzulloyeva Nilufar. Abdulla Qahhor va Said Ahmad	284
Равшанова Гулрухбегим. Ҳажвийётда рамзийликнинг ўрни	287
Раҳмонова Зарина. Адабиётшуносликда ижодий индивидуаллик муаммоси	291
Қодирова Насима. Услуб ва ижодий индивидуаллик масаласи	297
Худойқулова Марҳабо. Баҳсада адабий муаммолар талқини	302
Назарова Д. Адабий портрет ривожига хусусида	304
Олтиной Қурбонова. Абдулла Орипов ҳақидаги теран талқинлар	306
Murodova Farangis. Obzor maqolada hikoyalar talqini	309

V БОБ

ФОЛЬКЛОРШУНОСЛИК МАСАЛАЛАРИ

Д.Ўраева, М.Қодирова. Масофавий таълимда фольклорни ўқитиш методикасини такомиллаштириш зарурияти	313
Улуғмурод АМОНОВ. Элбек – фольклор тўпловчиси ва тадқиқотчиси	319

Абдурахмонова Феруза. “Ёр-ёр” атамаси ҳақида	324
Баходир Жовлиев. Бадий асарда мифологик талқин масаласи	329
Жабборов Фаррух. “Малика айёр” дostonи номининг ёзилишига уч хил ёндашув	335
Жуманов Элбек. Ўзбек халқ эртақларидаги ўрталиқ формулалар	338
Рахмонов Зикрийё, Рахмонова Дилбар. Фольклор как составляющая часть национальной культуры.....	344
Сабировна Насиба. Хоразм халфачилиги тараққиётида шоира – дostonчи хоним халфанинг ўрни	347
Шералиева Сайёра. Задачи фольклористики. Историческое развитие фольклора народов центральной азии. Суцность дастанов	352
Юлчураев Орзубой. Меҳнат кўшиқлари таснифи баходир саримсоқов талқинида	358

VI

БОБ

АДАБИЙ АЛОҚАЛАР ВА ТАРЖИМАШУНОСЛИК

Мақсуд Асадов. Маънавий камолот йўли.....	364
Астанова Гулнора. “Минг бир кеча”да шарқ аёли талқини	373
Ҳилола Ахмедова. Инглиз адибаси ижодининг талқинлари	375
Мухтор Рўзиев. Ханс Шнир – “масхарабознинг қарашлари” романининг бош қаҳрамони	378
Бегимқулова Шахноза, Холикова Мукаддас. Фарука Гавҳарий – садоқатли аёл образи	380
Buviniso Nosirova. Dunyo adabiyotida ota obrazi.....	385
Қаҳрамон Тўхсанов, Отабек Бабаев. Таржимада тил бойлигидан фойдаланиш	388
Teshayeva Gulnoza. Abdulla qodiriy va turkiy xalqlar romanchiligi	393
Мизрабова Жерен. Офелия нутқидаги бадий воситаларнинг ўзбек таржималарида қайта яратилиши.....	397
Norova Rahima. Ingliz adabiy ertakchiligi.....	401
Azimov Ulug'bek. “Masnaviyi ma'naviy”da oddiy folklorizm.....	403
O'rinova Maftuna. “Tog'lar qulayotgan zamon(abadiy qalliq)” romanida umuminsoniy fojialar va badiiy talqin	407
Qudratova Muborak. Cho'Ip'on “Shohnoma”ning turkcha tarjimasi” va “Uvaysiy” maqolalari... 411	411

VII БОБ

ТИЛШУНОСЛИК

Найимов Сади. Антропоонимы Бухарской области.....	417
Дуйсабаева Дилбар. Проблемы развития лингвокультурологической компетенции при изучении родного языка и литературы.....	420
Ш.Набиева. Она тили дарсликларининг шаклланиши	424
Mustaqimova Qunduz, Boltayeva Nodira. Reklama tilida metafora va iboralarning o'rni	427
Носирова Мубина. Теоретические основы изучения концептов в когнитивной лингвистике	431
Ф.Н.Элмуродова. Хорижий тилларни ўқитиш ва маданий тадбирлар орқали маданиятлараро мулоқот кўникмаларини шакллантириш	436
Холматова Шохиста. Аксиологическая значимость пословиц, характеризующих семейные отношения	440
Sobirova Dilnoza. Tibbiy reklamalarda uslubiy figuralar	445
Aminova AMIRA. Lingvokulturologik konseptlar xususida.....	448
Sharipova Maftuna. “Qo'y” limgi asosida shakllangan o'zbek xalq maqollarida metafora.....	453
Ашурова Нодира. От ЛМГИ асосида шаклланган ўзбек халқ мақолларининг прагматик хусусиятлари.....	458

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ
ЎЗБЕК ТИЛИ, АДАБИЁТИ ВА ФОЛЬКЛОРИ ИНСТИТУТИ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС
ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ
ҚЎҚОН ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

**ФИЛОЛОГИЯНИНГ
ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАРИ**

ACTUAL PROBLEMS OF PHILOLOGY

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ФИЛОЛОГИИ

Муҳаррир: *Мунисжон Ҳакимов*
Мусахҳих: *С. Алимбоева*
Дизайнер: *А. Фармонов*

«TURON-IQBOL» нашриёти.
100029, Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй.

Нашриёт лецензияси АИ №216, 03.08.2012.
Босишга рухсат этилди 2021.14.04. «Cambria» гарнитураси.
Қоғоз бичими 60×84 ¹/₁₆ Босма табағи 29
Адади 100 нусха. Буюртма № 34

“Turon-matbaa” МЧЖ босмахонасида босилди.
Тошкент шаҳри Олмазор тумани Талабалар кўчаси 2 уй

ISBN 978-9943-5122-5-2

